

CONFLICTUL DIN KOSOVO

Alexei SOBOL, Facultatea de Istorie și Filosofie

The Kosovo question is a very difficult and complex one. In order to understand its origins, one should take in account myriad of factors among them ethnic, religious, social, cultural and political. What makes the conflict more difficult is that both Serbs and Albanians pretend to be the only and exclusive nations in the area.

Problema conflictului din Kosovo este caracterizată printr-un înalt grad de dificultate, determinat de dimensiunile sale de ordin politic, etnic, religios, social și cultural. Istoria popoarelor balcanice a fost influențată puternic atât de disensiunile interne, cât și de emergența factorilor externi, în special de expansiunea și impactul marilor puteri ale timpului.

Conflictul din Kosovo are origini adânci în epoca medievală. Realitățile din această regiune au fost expuse sumar în scrierile narrative ale următorilor autori bizantini: Ducas, Laonic Chalcocondil, Critobul din Imbros, Georgios Sphrantzes. Istoriografia problemei abordate a evoluat în dependență de circumstanțele politice, etnice și confesionale din întreg spațiul balcanic. Multiple aspecte ale conflictului din Kosovo au fost investigate în lucrările și

studiile elaborate de către cercetătorii Al. Madgearu, Vlad Bănățeanu, Dem. Abeleanu, N. Jolk, A. Balotă F. Noli, K. Frashëri, G.L. Arș, I.G. Senkevici, N.D. Smirnova, Iu.V. Ivanova, S. Pollo, A. Puto, S. Anamali, Kopi Kyçyku, Barbara Jelavich, Vladan Georgevich.

Problema conflictului din Kosovo este abordată în mod diferit în dependență directă de apartenența etnică a autorilor. De exemplu, cercetătorul Vlad Bănățeanu a întreprins „cu sprijinul Ministerului Instrucțiunii” o călătorie de documentare „în țara Schipetarilor”, rezultatele căreia au fost publicate în anul 1934 cu titlul „Aspecte din Albania”. În partea introductivă a studiului său, Vlad Bănățeanu și-a expus temerile sale, apărute înainte de a întreprinde această călătorie, fiind, pe de o parte, victima unor „descrieri fanteziste”, inspirate din lucrarea lui Karl May „În țara Schipetarilor”, iar pe de altă parte, de sfaturile unor „călători mai recenti” care i-au recomandat cercetătorului să-și ia cu sine „un pat de campanie, revolve încercate și ... îndeajuns flit”. Autorul constata ulterior că nu a avut nevoie de aceste lucruri. Nedumeriri mult mai mari i-au stârnit savantului român afirmațiile dr. Vladan Georgevich, expuse în lucrarea „Les Albanains”. Vladan Georgevich scria că albanezii, în speță arnăuții, aveau în ei „ceva de țigan, ceva din fenician”, erau „oameni primitivi care dormeau pe copac”, „oameni cu coadă” (...) „unii sunt cu cozi de capră, alții cu mici cozi de cal. Aceștia din urmă sunt oameni foarte robuști și bine făcuți”. Afirmațiile lui Vladan Georgevich, care între anii 1898-1899 îndeplinea înalta funcție de președinte al guvernului regal sârb, au fost de fapt precipitate de multiplele fărâdelegi și acte de violență ale arnăuților albanezi din Kosovo comise împotriva sârbilor din regiunile din apropierea frontierei cu Turcia.

Mozaicul etnic constituie cauza profundă a stării conflictuale din Peninsula Balcanică. Drepturile sârbilor sau ale albanezilor asupra regiunii Kosovo au fost și sunt înaintate în baza unor argumente de ordin istoric. Sârbii invocă valoarea patrimoniului lor cultural din Kosovo. În schimb, albanezii afirmă că au locuit acolo înainte de instalarea slavilor în Peninsula Balcanică, înaintea cuceririi regiunii Kosovo de către Serbia. Albanezii se consideră a fi urmași direcți și legitimi ai vechilor iliri care ocupau în antichitate un vast teritoriu al Peninsulei Balcanice, înainte de venirea slavilor în această zonă. Cercetătorii N. Jolk și A. Balotă sunt de părerea că limba albaneză „poate proveni tot atât de bine din tracă, cât și din iliră”, albanezii „fie ei urmași ai ilirilor, fie ai tracilor” „sunt totuși urmașii aceleiași străvechi populații a acestor părți ale Europei, și ei nu s-au putut păstra decât grație fortăreței naturale a munților în care au trăit, dacă nu s-au și format”. Kopi Kyçyku afirmă că provincia Kosovo a fost populată doar cu albanezi până în secolul VII, ulterior în regiune s-au stabilit slavii, ambele comunități au conviețuit împreună secole de-a rândul, deși „au existat, din când în când, și probleme”.

Expansiunea populației albaneze în Kosovo are loc în sec.XV-XVIII, fiind cauzată la rândul ei de cuceririle turcilor osmani în regiune. Istoricii sârbi au căutat să minimalizeze prezența albanezilor în această provincie, dar adevărul este că izvoarele din epoca dominației sârbești, cât și cele otomane consemnează existența comunităților albaneze în Kosovo. Un lucru este dificil de precizat, și anume procentajul populației albaneze din regiunea respectivă.

Conflictul din Kosovo are la baza sa și o conotație profund religioasă. Până la cucerirea regiunii Kosovo de către turcii osmani, populația de aici cunoștea practic două religii caracteristice acestei regiuni: a) ortodoxismul – se răspândește în spațiul balcanic începând cu a doua jumătate a sec. VIII; b) catolicismul se impune în această regiune în sec. XII-XIV. Majoritatea locuitorilor din Kosovo s-au convertit la islam începând cu a doua jumătate a sec. XV, acest fapt datorându-se politicii promovate de otomani în direcția eliminării potențialelor pericole din partea locuitorilor ortodocși, dar mai ales catolici care se puteau alia cu puterile occidentale. În Kosovo, procesul de islamizare s-a intensificat în secolele XVI-XVII, cuprinzându-i atât pe albanezii catolici, cât și pe cei ortodocși. Prigonirea sârbilor din Kosovo i-a determinat să se revolte în anul 1688. Momentul decisiv în declanșarea acestui conflict are loc în 1690-1691, când albanezii au luat locul sârbilor care au fost nevoiți să fugă din Kosovo. Putem constata, de asemenea, că dacă punctul de pornire a conflictului începe în Evul Mediu, acest lucru nicidecum nu decide cine are mai multe drepturi la momentul actual asupra regiunii Kosovo.

La formarea Iugoslaviei federale, frontierele dintre republici au fost trasate arbitrar, ele au avut aproape jumătate de veac doar un rol administrativ și au devenit frontiere de stat abia după anul 1991, ceea ce a reprezentat și una dintre cauzele ostilităților militare care s-au desfășurat în Peninsula Balcanică, inclusiv și războiul din Kosovo. Pe lângă deosebirile etnice, în statul Iugoslav au existat și diferențe de ordin religios, populația împărțea trei religii: ortodoxă, catolică și islamică. Astfel, conflictele care s-au petrecut la sfârșitul anilor '90 au avut și un pronunțat caracter religios. Actuala situație din Kosovo rezidă și din implementarea unor structuri fundamentaliste, islamice, care doresc să se extindă prin toate mijloacele și care, după toate probabilitățile, vor fi și în continuare un factor de instabilitate. Evident, toate evenimentele petrecute în acest teritoriu în primul deceniu al sec. XXI nu vor rezolva conflictul din Kosovo. Cel mult ele ar putea să-l transforme într-un conflict înghețat, pentru o perioadă de timp. Nici revenirea la statutul de dinainte de anul '89 nu pare a fi o soluție, între timp, mentalitatea cetățenilor albanezi din Kosovo, cunoscând serioase mutații, de unde și clamarea cu insistență a independenței (chiar cu riscul unui colaps, știut fiind că regiunea este săracă și dependentă de resursele Serbiei). În Kosovo, construcția unui

regim multietnic și multicultural s-a dovedit a fi un eșec iremediabil. Perspectiva unei coexistențe pozitive multietnice este, deocamdată, o iluzie îndepărtată pentru Kosovo. Pe lângă prăbușirea geopoliticii ecumenice regionale, poate fi consemnată și compromiterea principiului de bază care a ghidat intervenția europeană în Iugoslavia – conceptul unui Kosovo multietnic și multicultural, locuit deopotrivă de sârbi și albanezi, de creștini și musulmani, de țigani și evrei – a eșuat total. Criza din Kosovo pune multiple întrebări și conturează principiile Europei noi. Escaladarea acestui conflict până la proporțiile pe care le-a atins în primăvara anului 1999 ne demonstrează încă o dată slăbiciunea statelor europene și a instituțiilor sale guvernamentale de a preveni de sine stătător aceste conflicte, precum și organizarea securității pe continent.

Referințe:

1. ABELEANU, D. *Albania (Cu o hartă și 32 de ilustrații)*. București: Tipografia „Bucovina”, 1928.
2. BĂNĂȚEANU, V. *Aspecte din Albania*. Cernăuți: Iconar, Mircea Streinul & Iulian Vesper, 1934.
3. BATAKOVICI, D.T. *Cronica de la Kosovo*. București: Biblioteca Bucureștilor, 1999.
4. ENACHE, Camelia. *Negocieri în Kosovo. Acordul de la Rambouillet (1998-1999)*. Iași: Lumen, 2008.
5. JELAVICH, Barbara. *Istoria Balcanilor. Secolele al XVIII-lea și al XIX-lea*. Iași: Institutul European, 2000, vol.I.
6. JELAVICH, Barbara. *Istoria Balcanilor. Secolul al XX-lea*. Iași: Institutul European, 2000, vol.II.
7. KYÇYKU, K. *Istoria Albaniei*. București: Corint, 2002.
8. DUFOUR, J.-L. *Crizele internaționale. De la Beijing (1900) la Kosovo (1999)*. București: Corint, 2002.
9. MADGEARUN, A. *Originea medievală a focarelor de conflict din Peninsula Balcanică*. București: Corint, 2001.
10. *Переписка об арбанасских насилиях в Старой Сербии с 1898 по 1899 гг.* Издательство «Никола Пашич». [Accesat 10.12.2012]. Disponibil: <http://www.srpskapolitika.com/ruski/Izdvajamo/001-ru.html>.